

« zurück blättern vor »

BRAMOWAĆ v. imp., ab 1539. **1)** ‘etw. umnähen, umsäumen, verbrämen, auslegen’ – ‘obszywać, lamować, wykładać, wyszywać brzegi’: 1539 MetrKor 59/76v, SPXVI *schatą czarną axamitowa zlotoglowem bramowaną.* o 1560 RejWiz 89, SPXVI *Gdyż nąż rozum potrzebą cnotą fąłtrzygować / Bo gdzye tey nie doftanie / trudno gi brámować.* o 1564 Mącz 193d, SPXVI *Limbolarius, Kráwiec który bramuye á okłáda száty.* o ca. 1575 Papr.Przyk. C3b, L *Na fartuszce iey dziefięć widzisz listew bramowanych.* o 1633 Birk.Zyg. 5, L *Wiadro ono wieńcem złotym obramował.* o 1644–1660 VorLetSkarb 182, SP17 *Małżonce moiey Czamare [...] pasamanami złotemi bramowanom [...] darowała.* o 1752 DruzZbiór 533, SP17 *Axamit [...] po Szwach z maftyfu bramowano Sznurkiem.* o (vor 1792) 1951 Kit.Opis 499 *Kontusze i żupany sukienne bramowali Polacy sznurkami jedwabnymi takiegoż koloru, jakiego był kontusz i żupan, albo też srebrnymi i złotymi.* o 1889 Kaczk.Olbracht.II 245, DOR *Krzyżak był pewnie, bo na białawo lśniącym pancerzu miał czarny krzyżyk bramowany mosiądzem i takiż krzyż na hełmie.* o (1896) 1949–1951 Sienk.Quo III 226, DOR *Niebo na wschodzie przybierało już leciuchny odcień zielony, który zwolna, coraz wyraźniej bramował się u boku barwą szafranową.* o (1898) 1948 Żer.Prom. 50, DOR *Firanki ze ślicznie wyhaftowanym monogramem J.K., bramowane wspaniałym pluszem, zastaniały szyby.* o (1909) 1922 Staff L.Igrz. 101, DOR *Wśród tych, co o mnie zatroszczyć się mogą, nie ma purpurą bramowanej togi, ani sandałów wyszytych perłami.* o [LBel.] 1903 Witkiew.S.Gier. 181, DOR *Zwrócił [się] do samotnych dumań nad cichymi wodami stawów, zarośniętych liliami, lub nad smugami żółtych kaczeńców, bramujących sine oka wiosennych zalewisk.* – SPXVI, MĄCZ, CN, TR*, L, SWIL, SW, LSP, DOR. **2)** ‘verschönern, dekorieren, auch sich schmücken; sich mit etw. rühmen, auf etw. stolz sein’ – ‘upiększać, zdobić coś, też stroić się; chlubić się czymś, być dumnym z czegoś’: 1568 RejZwierc 239, SPXVI *Kołą z gory hámmuy / Cudzym sie nie brámuy.* o †1569 Rej, Sw *Tym ś. najpiękniej każdy bramuje, gdy wszetecznego na ś. nic nie czuje.* o [LBel.] 1750 Tr.Tel. 152, L *Bobkowe, granatowe i insze kwitnące drzewa gościńce tam bramuią.* – SPXVI, L, SWIL (fig.), Sw (stp. przen.). **3)** ‘lästern, tratschen, verleumden, fälschlich beschuldigen’ – ‘obmawiać, spotwarzać, fałszywie oskarżać, szkalować’: 1570 WujJud 242, SPXVI *Toć wáżzá pospolita Piofnká / Księżey á Mnichom láiiác / one brámować y potwárzáć.* o (1579–1580) 1590 W.Post.Mn. 292, L *J między nami ieft wielu, którzy także bramuią, szacuią, obmawiają i posądzaią.* o 1597 Zbil.Zyw., L *Z takiego każdy szydzi, wszyscy go bramuią, Panny w głowie siwiznę iego ukazuią.* o (†1647) 1648 Brud.Ost.E 7, L *Biada wszystkim, co biskupy, urząd, króle*

bramuiq. o 1679 GdacKon 35, SP17 *Sługi Krystufowe przeklinąć, fzkálować, trádukowác y brámowác umieiq.* o 1773 Piotr.Satyr 119, DOR *Ciężko za ten Bog grzech ludzi chlusta, ktorzy bramują honor i poczciwość cudzą.* o 1777 Węg.Mar. 3 15, L *Chwalono umartłych, a bramowano sławę żyjących.* o [LBel.] 1780 Włodek Sł, MAY *Bramuię kogo – obmawiam. –* SPXVI, CN, TR*, L, SWIL, SW, DOR (daw.). o **Etym:** nhd. *brämen* v., ‘umsäumen, einfassen, mit Fransen verzieren’, GRI, nur für Inh. 1. o **Konk:** *obszywać* v. pf., bel. seit 1568, SPXVI, zuerst geb. L. o **Der:** *obramować* v. pf., (1573–1575) 1584 W.Post.W. 3 277, L Zuerst geb. MAÇZ; *ubramować* v. pf., 1568 Rej Zw. 219b, L *Tym się najpiękniey każdy ubramuie, Gdy wszetecznego na się nic nie czuie.* o [LBel.] †1853 Bukar., SW, zuerst geb. MAÇZ; *zbramować* v. pf., †1569 Rej, SW o [LBel.] 1578 Papr.Gn. 18, L *Oto masz dom Tenczyńskich, Tartami nazwani, Poczciwemi sprawami pięknie zbramowani.* Zuerst geb. MAÇZ; *pobramować* v. pf., zuerst geb. SW, nur für Inh. 1. ♦ Das Verb kann zwar im Polnischen vom Substantiv †*bram(a)* abgeleitet worden sein, der zeitliche Abstand zwischen dem Erstbeleg für das Substantiv und dem Erstbeleg des Verbs ist aber gering und das Verb im 16.Jh gut belegt (vor allem im Passiv-Partizip *bramowany*: 25 Belege in SPXVI). Im 20.Jh. scheint die nichtpräfigierte Form seltener zu werden und die Ableitung *obramować* (u.dgl.) eine Umdeutung in Anlehnung an †*rama* zu erfahren (s. die Definition bei DOROSZEWSKI).

« zurück blättern vor »